

קדושים תהיו והמבנה המיוחד של פרק יט (0-163-400)

יוסף צבי רימון rimonim613@gmail.com

	ויקרא י"ט, א-יח	ויקרא י"ט, כג-לו
	(א) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:	
	(ב) דַּבֵּר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:	
8	<p>(ג) אִישׁ אָמוּ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֵת שְׁבֹתַי תִּשְׁמְרוּ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:</p> <p>(ד) אֶל תִּפְנוּ אֶל הָאֱלִילִים וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:</p> <p>(ה) וְכִי תִזְכְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַיהוָה לְרִצְוֹנְכֶם תִּזְכְּחוּהוּ: (ו) בַּיּוֹם וּבְחֻכְמֹכֶם יֹאכַל וּמִמַּחֲרַת וְהַנּוֹתֵר עַד יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשְׂרָף:</p> <p>(ז) וְאִם הָאֵכָל יֹאכַל בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי פְּגוּל הוּא לֹא יִרְצָה: (ח) וְאִכְלוּ עוֹנוֹ יִשָּׂא כִּי אֵת קְדֹשׁ יְהוָה חָלַל וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיהָ: (ט) וּבְקִצְרְכֶם אֵת קִצִּיר אֲרֻצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאת שְׂדֶךְ לַקְצֵר וְלִקַּט לַקַּט קִצִּירָךְ לֹא תִלְקַט: (י) וּבְרִמְדָּךְ לֹא תַעֲוֹלֵל וּפְרֵט בְּרִמְדָּךְ לֹא תִלְקַט לְעֵנִי וְלִגְר תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:</p> <p>(יא) לֹא תִגְנְבוּ וְלֹא תִכְחֲשׂוּ וְלֹא תִשְׁקְרוּ אִישׁ בְּעַמִּיתוֹ: (יב) אֲנִי יְהוָה:</p> <p>(יג) לֹא תַעֲשֶׂק אֵת רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שְׂכִיר אֶתְּךָ עַד בֹּקֶר: (יד) לֹא תִקַּח חֲרָשׁ וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכְשָׁל וּיְרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה:</p> <p>(טו) לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפַּט לֹא תִשָּׂא פְנֵי דָל וְלֹא תִהַדֵּר פְּנֵי גָדוֹל בְּצַדֵּק תִּשְׁפַּט עַמִּיתְךָ: (טז) לֹא תִלְךָ רְכִיל בְּעַמִּיךָ לֹא תַעֲמִיד עַל דַּם רֵעֶךָ אֲנִי יְהוָה:</p> <p>(יז) וְכִי יִגְדֹר אֶתְּךָ גֵר בְּאֲרָצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ: (יח) בְּאֲזָרַח מִכֶּם יִהְיֶה לָכֶם הַגֵּר הַגֵּר אֲתֶכֶם וְאַהֲבַת לוֹ כְּמוֹדָךְ כִּי גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֲרָץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:</p> <p>(יח) לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפַּט בְּמִדָּה בְּמִשְׁקָל וּבְמִשׁוֹרָה: (יט) מֵאֲזֵנֵי צֶדֶק אֲבִנִי צֶדֶק אִיפַת צֶדֶק וְהִין צֶדֶק יִהְיֶה לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֲרָץ מִצְרַיִם:</p>	<p>(יט) אֵת חֻקַּי תִּשְׁמְרוּ בְּהִמַּתֶּךָ לֹא תִרְבִּיעַ בְּלֵאִים שְׂדֶךְ לֹא תִזְרַע בְּלֵאִים וּבְגֵד בְּלֵאִים שֶׁעֲטָנוּ לֹא יַעֲלֶה עֲלֶיךָ: פ (כ) וְאִישׁ כִּי יִשְׁכַּב אֵת אִשְׁהוֹ שִׁכְבַת זָרַע וְהוּא שִׁפְחָה נִחְרַפְתָּ לְאִישׁ וְהַפְדָּה לֹא נִפְדָּתָה אוֹ חֲפָשָׁה לֹא נִתֵּן לָהּ בְּקִרְתָּ תִהְיֶה לֹא יוֹמְתוּ כִּי לֹא חֲפָשָׁה: (כא) וְהִבִּיא אֵת אִשְׁמוֹ לַיהוָה אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֵיל אֲשֶׁם: (כב) וּכְפָר עָלָיו הִכְהֵן בְּאֵיל הָאֲשֶׁם לִפְנֵי יְהוָה עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ מִחֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: פ (כג) וְכִי תִבְאוּ אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶם כָּל עֵץ מֵאֵכָל וְעַרְלַתֶם עַרְלַתוֹ אֵת פְּרִיו שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלוּם לֹא יֹאכַל: (כד) וּבִשְׁנָה הַרְבִּיעִית יִהְיֶה כָּל פְּרִיו קְדֹשׁ הַלֵּלוּם לַיהוָה: (כה) וּבִשְׁנָה הַחֲמִישִׁית תֹּאכְלוּ אֵת פְּרִיו לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (כו) לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם לֹא תִנְחֲשׂוּ וְלֹא תַעֲוֹנוּ: (כז) לֹא תִקַּפוּ פֶּאת רֵאשִׁיכֶם וְלֹא תִשְׁחִית אֵת פֶּאת זִקְנְךָ: (כח) וְשִׂרְט לְנֶפֶשׁ לֹא תִתְּנוּ בְּבִשְׂרֻכֶם וּכְתַבְתָּ קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָכֶם אֲנִי יְהוָה: (כט) אֶל תִּחַלַּל אֵת בַּתְּךָ לְהִזְנוֹתָהּ וְלֹא תִזְנֶה הָאָרֶץ וּמִלֵּאָה הָאָרֶץ זָמָה: (ל) אֵת שְׁבֹתַי תִּשְׁמְרוּ וּמִקְדָּשֵׁי תִירָאוּ אֲנִי יְהוָה: (לא) אֶל תִּפְנוּ אֶל הָאֱבֹת וְאֶל הַיִּדְעָנִים אֶל תִּבְקָשׁוּ לְטַמְּאָהּ בָּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (לב) מִפְּנֵי שִׂבְיָה תִקוּם וְהִדְרַתְּ פְּנֵי זָקֵן וּיְרֵאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה: פ (לג) וְכִי יִגְדֹר אֶתְּךָ גֵר בְּאֲרָצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ: (לד) בְּאֲזָרַח מִכֶּם יִהְיֶה לָכֶם הַגֵּר הַגֵּר אֲתֶכֶם וְאַהֲבַת לוֹ כְּמוֹדָךְ כִּי גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֲרָץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (לה) לֹא תַעֲשׂוּ עוֹל בְּמִשְׁפַּט בְּמִדָּה בְּמִשְׁקָל וּבְמִשׁוֹרָה: (לו) מֵאֲזֵנֵי צֶדֶק אֲבִנִי צֶדֶק אִיפַת צֶדֶק וְהִין צֶדֶק יִהְיֶה לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֲרָץ מִצְרַיִם:</p>
9		
10		
11		
12		
13		
14		
	(לו) וְשִׁמְרַתֶּם אֵת כָּל חֻקַּי וְאֵת כָּל מִשְׁפָּטֵי וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי יְהוָה: פ	

לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא

לא תשנא את אחיך בלבבך - בעבור שדרך השונאים לכסות את שונאתם בלבם כמו שאמר (משלי כו כד) בשפתיו ינכר שונא, הזכיר הכתוב בהווה: ואמר הוכח תוכיח את עמיתך - מצוה אחרת, ללמדו תוכחת מוסר, "ולא תשא עליו חטא" שיהיה עליך אשם כאשר יחטא ולא הוכחת אותו...

והנכון בעיני, כי "הוכח תוכיח", כמו והוכיח אברהם את אבימלך (בראשית כא כה). ויאמר הכתוב, אל תשנא את אחיך בלבבך בעשותו לך שלא כרצונך, אבל תוכיחנו מדוע ככה עשית עמדי, ולא תשא עליו חטא לכסות שונאתו בלבך ולא תגיד לו, כי בהוכיחך אותו יתנצל לך, או ישוב ויתודה על חטאו ותכפר לו.

שתי מצוות

מצווה אחת

ב רמב"ן 2

כל אהבה שאין עמה תוכחה, אינה אהבה.

א בראשית רבה, נ"ד, ג

טובה תוכחת מגילה מאהבה מסתרת - ר"ל, שהוא מגלה אותה לחברו בינו לבינו בתוכחתו, יותר מאהבה מסותרת, ר"ל שהוא מסתירה ואינו מגלה אותה להוכיחו. וי"מ טובה תוכחת מגולה, כשהיא באה מתוך אהבה מסותרת... חבר שיגיד לך מומך ביעך לבינו, טוב לך מחבר שיתן לך דינר זהב בכל עת שיפגשך.

א מאירי, משלי, כ"ז, ה

השי"ת במעגלי צדק, שלפעמים פיתוי היצר הוא להשתקע בתוכחות לכל אחד, ואין זה כי אם רוע לב.

ה מידות ראייה

לא תשנא את אחיך בלבבך - יש מפרשים, שאם תראהו עושה דבר איסור, אל תאמר: הלאו שיעשה יותר ויותר, אלא אדרבה, הוכח תוכיח אותו.

ד בעלי התוס' עה"ת

המצוה השי"ב היא שהזהירנו משנא קצתנו לקצתנו והוא אכזרי (קדושים יט) לא תשנא את אחיך בלבבך. ולשון ספרא לא אכזרתי אלא שנאה שהיא בלב... שנאת הלב היא חטא יותר חזק מן הכלל.

ג רמב"ם, סה"מ שי"ב

שנאת הלב גורמת רעות גדולות בין בני אדם תמיד חרב איש באחיו ואיש ברעהו...

א חינוך, ר"ל"ח

לא תשנא איך רשאי לשנא את אחיך בלבבך פלוגי שלא כהוגן אלא היכיח תוכיח. נלזן ותאמר כך שמעתי אם אמר שקר אמרו לא חשדתו בחנם.

א יראים, קצ"ה

אם גמלך רע, לא תתראה לפניו כאוהב ובקרבו ישים ארבו לא טוב... ולפעמים עובר המספר גם כן קלאו (ניקרא י"ט י"ז) ד"לא תשנא את אחיך בלבבך", כגון אם כפניו שלום ידבר את רעהו, ושלל כפניו מכאיש את ריחו כפני אחרים.

א חפץ חיים, פתיחה, ז

יש לעיין בדרכי בני אדם כשרוצים להוכיח איזה איש להסירו מדרכו, אולי זה הדרך לפי ענינו טובה היא אף על פי שיש בה חסרונות, אבל בחסרונותיה מגינות עליו בעד חסרונות יותר עצומות.

א מידות הראייה

כל השנאות כולן, וחוסרי דיניהן, הנם נאמרים רק במי שכבר ברי לנו, שקיימנו בו מצות תוכחה. וכאשר אין לנו ברור הזה ולא בכמה דורות שלפנינו, על פי עדות רבי עקיבא, מי שידע להוכיח... כל ההלכות הנושאות לרווח ושנאות אחים נעשות הן כפרשת בן סורר ומורה, עיר הנדחת ובית המנוע, למאן דאמר לא היו ולא עמיהו לחיות.

א אגרות ראייה, א, עמ' שה

קדושים תהיו והמבנה המיוחד של פרק יט (400-163-0) יוסף צבי רימון rimonim613@gmail.com

איסור שנאה ומצוות תוכחה ומיקומם בויקרא י"ט

הסבר א':

מצווה א': לא תשנא את אחיך בלבבך.

מצווה ב': הוכח תוכיח את עמיתך [כדי ש] ולא תשא עליו חטא [בכך שהוא ממשיך לחטוא].

הסבר ב':

מצווה אחת: לא תשנא את אחיך בלבבך... ולא תשא עליו חטא [בכך שאתה שונא אותו].

אלא, הוכח תוכיח אותו.

לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא:	
בכך שלא הוכחת אותו	

לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא:	
בכך שאתה שונא אותו	

מבנה א':

לא תשנא את אחיך בלבבך – כלל

ולכן: הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא; לא תקום ולא תטור את בני עמך

ואהבת לרעך כמוך – כלל.

מבנה ב':

לא תשנא את אחיך בלבבך [אלא] הוכח תוכיח את עמיתך

לא תקום ולא תטור את בני עמך [אלא] ואהבת לרעך כמוך

אני ה'

והנה לו יצוייר אם אחד רואה את חברו שלועס בשיניו בשר נבילה וטרפה מהבוקר עד הערב, בודאי היה מתועב בעיניו עבור זה, משום שהכתוב צווח ואומר אל תטמאו בכל אלה, והוא מטמא את עצמו בידים: ואיך לא ישים ענין זה על לבו הנושא שנאה על חברו, הלא הלב נברא לחשוב בו מחשבות טהורות וקדושות, והוא חורש בלבו מחשבות על חברו מן הבוקר עד הערב, והיא השנאה הטמונה והמושרשת בלבו, והלא הכתוב צווח ואומר לא תשנא את אחיך בלבבך, ובמאי עדיף הוא מהאוכל בשר נבילות וטריות, וכשם שבאכילת מאכלות אסורות הוא מטמא את פיו, כן ע"י השנאה הוא מטמא את לבו:

אהבת ישראל, ד'

קדושים תהיו והמבנה המיוחד של פרק יט (400-163-0) יוסף צבי רימון rimonim613@gmail.com

1	פסקה ג'	פסקה ח'
	וכי תזבחו זבח שלמים לה'	והביא את אשמו לה'
	ואם האכול יאכל ביום השלישי... לא ירצה	שלוש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל
	פאת שדך	שדך לא תזרע כלאיים
	פסקה ג'	פסקה ט'
	קודש ה'	קודש הילולים לה'
	ונכרתה הנפש	ושרט לנפש
	ובקצרכם את קציר ארצכם	וכי תבואו אל הארץ
	פאת שדך	פאת ראשכם, פאת זקנך

2	פרק או פרשה בספר ויקרא	נושא
	ויקרא	קרבנות
	צו	קרבנות
	שמיני	מות נדב ואביהו בהקריבם אש זרה
	שמיני	מאכלות אסורות
	תזריע מצורע	טומאה וטהרה: יולדת, מצורע, זב, זבה.
	אחרי מות – ט"ז	עבודת כהן גדול ביום הכיפורים
	אחרי מות – י"ז	שחוטי חוץ
	אחרי מות – י"ח	פרשת עריות
	קדושים – י"ט	קדושה, ומגוון מצוות בין אדם לחבירו ובין אדם למקום
	קדושים – כ'	המשך עריות

3	אמור – כ"א	כהנים – אזהרה על טומאה וטהרה
	כ"ב	אזהרה לכהנים שלא לאכול במצב לא נכון (צרוע, זב וכדומה)
	כ"ב	איסור הקרבת בעל מום; פרטים על גיל הקרבנות ושחיטתם (לא ביום אחד) וכו'.
	כ"ג	מועדים והקרבנות שלהם
	כ"ד	מנורה, לחם הפנים "ביום השבת"
	כ"ד	המקלל
	כ"ה	שמיטה ויובל
	כ"ו	ברכות וקללות
	כ"ו	ערכין